

La benzina de Franco

L'empresa petrolera nord-americana Texaco ajudà decisivament Franco a guanyar la guerra contra el Govern legítim democràtic de la República.

Reportatge de Miquel Payeras

L'exèrcit franquista guanyà la Guerra Civil contra el Govern de la República gràcies a l'ajuda de l'Alemanya nazi i de la Itàlia feixista i per culpa de la política de no intervenció de les democràcies a favor del Govern legítim d'Espanya. Així se sol assegurar habitualment. Tanmateix, la realitat és més complexa. Hi hagué una democràcia, la més poderosa industrialment, els Estats Units, que sí que hi intervingué o almenys deixà que hi intervinguessin els seus grans empresaris. I decisivament. A favor dels franquistes.

Un llibre editat el passat mes de març per l'historiador i periodista estatunidenc Adam Hochschild, titulat *Spain in Our Hearts: Americans in the Spanish Civil War, 1936-1939* –"Espanya al cor: els estatunidencs a la guerra espanyola, 1936-1939"–, narra el paper que tingueren diferents grups socials dels Estats Units en el conflicte hispànic. Des dels voluntaris encuadrats en les Brigades Internacionals fins –a l'altra banda ideològica– als suports que rebé Franco de les grans empreses nord-americanes, en especial de la petrolera Texaco –fundada el 1902 com a Texas Company i des de 1959 fins avui coneguda amb el nom de Texas Pe-

troleum Company–, la qual, a parer de l'autor, tingué una importància decisiva en la victòria feixista.

El nazisme nord-americà

Seguint el que narra el llibre citat, el Govern de Washington, del Partit Demòcrata, presidit per Franklin Delano Roosevelt, tenia simpatia per les autoritats republicanes quan començà la Guerra Civil espanyola. Però estava en una posició política molt feble. La pressió d'una bona part de l'elit empresarial, social i política d'idees conservadores, que donava suport al bàndol revoltat –uns per por que el comunisme soviètic s'escampés i d'altres per convicció ideològica feixista–, l'aconsellà impedir l'ajut a la República, seguint la llei de neutralitat de

1930, al mateix temps que permeté –contravenint la dita llei– que grans empreses ajudessin per sota mà i il·legalment les tropes franquistes.

El context polític era força complicat per a Roosevelt. Les minories d'esquerra que s'activaren per ajudar la causa republicana, com els voluntaris inscrits a les Brigades Internacionals, lloades des dels àmbits intel·lectuals per personatges molt reconeguts en aquell moment com John Dos Passos i Ernest Hemingway, no tenien una alta capacitat

de pressió sobre el Govern federal. A pesar que durant el conflicte un 30% dels estatunidencs –segons una enquesta de Gallup publicada el 1939– simpatitzaren amb la República i només un 11% amb els franquistes, aquesta última minoria tenia molta més influència sobre l'elit política de Washington que els grups que hi donaven suport.

Els nord-americans favorables a Franco s'inscrivien en un corrent d'opinió més ampli que simpatitzava amb el règim nazi alemany. Al contrari del que es pugui pensar ara, aleshores el nazisme hi era molt visible, als Estats Units. Entre d'altres personatges molt coneguts en aquells moments, els magnats William Randolph Hearst, John Rockefeller i Henry Ford, personatges famosos com l'aviador Charles Lindbergh –un heroi en els anys trenta que no sols aixecava admiració per la gesta d'haver volat entre Amèrica i Europa en solitari sense escales sinó que el segrest i assassinat del

Un Franco somrient presideix una desfilada militar en el moment en què passen davant d'ell els essencials camions de transport, bona part dels quals adquirí a empreses nord-americanes. A la pàgina anterior, logo vigent de 1936 a 1963 de Texaco.

tenia posar en evidència la intenció secreta del judaisme internacional de dominar el món, una tesi que, tot i no ser més que una desbaratada invenció, fou creguda per milions de persones arreu d'Europa i d'Amèrica.

L'Església catòlica acabava d'arrodonir tota aquesta constel·lació nazi. Malgrat que el credo majoritari en el país era el protestant, amb totes les seves variacions possibles, el catolicisme havia assolit una presència social relativament àmplia gràcies a les onades migratòries –entre la meitat del segle XIX i principis del XX– d'italians i, sobretot, d'irlandesos. Aquests últims, a diferència dels mediterranis, no eren objecte de segregació per part dels anglosaxons protestants, no debades compartien amb ells l'idioma i –en general– l'aspecte físic. Gràcies a l'ascens social de nombrosos catòlics irlandesos, quan esclatà la Primera Guerra Mundial, el 1914, grups de gent ben situada d'aquest origen donaren suport moral i polític –així com ajuda econòmica– a les milícies armades irlandeses contra la dominació de Gran Bretanya, esperant que una victòria de l'Imperi alemany els dugués la independència. Dues dècades més tard, si més no una part dels descendents d'irlandesos s'alinearen –fins a l'entrada dels EUA en la Segona Guerra Mundial– contra els britànics i a favor de l'Alemanya nazi. La jerarquia catòlica no sols veia amb bons ulls la posició ideològica d'aquests catòlics sinó que l'alimentava. Impulsava la tasca propagandística de personatges com el famós capellà Charles E. Coughlin, un predicador de ràdio –tenia la seva pròpia emissora– que arribà a gaudir d'una audiència d'uns 40 milions d'oients durant els anys 30, la qual intentava convèncer de les bondats del règim nazi alemany i de la perversa condició natural dels jueus. Respecte a la Guerra Civil hispànica, presentava el 1938 Franco com un “rebel en Crist, un rebel per la causa de la Humanitat” i acusava la resta de mitjans de comunicació nord-americans d'estar en mans dels jueus i de do- →

seu fill petit el convertiren en una figura estimada com cap altra a tot el país aleshores–, o el polític catòlic Joseph Kennedy –paradigma de l'alta aristocràcia de la distingida societat de la costa est–... no tenien problemes a l'hora de mostrar l'admiració que sentien pel règim nazi. I no eren els únics. Milers d'empresaris i molta gent treballadora de classe mitjana opinava igual. És significatiu, en aquest sentit, que la revista *Time* nomenés “home de l'any 1938” Adolf Hitler, presentant-lo com un “candidat al Nobel de la pau”. El nazisme era una cosa tan habitual com ara que fins i tot aparegueren organitzacions d'aquesta orientació –Friends of New Germany, Silver Legion...– que arribaren a tenir prou seguiment popular, la més important de les quals fou German American Bund –Aliança Germànica Americana–, creada el 1936 per Fritz Julius Kuhn, que el 20 de febrer de 1939 omplí amb més de 20.000 activistes el Madison Squa-

re Garden de Nova York, que engalanà amb milers de banderes de les barres i l'escvàstica en lloc de les estrelles. El nazisme nord-americà, en resum, igual que passava a Anglaterra al mateix temps, tenia el suport de masses obreres, gaudia de la connivència de l'alta classe social i comptava amb l'ajuda de selectes personatges famosos –com els citats, entre d'altres– que li atorgaven credibilitat i normalitat social.

Aquest univers s'alimentava ideològicament amb el consum de revistes com *Christian Silver-shirts*, que el 1936 explicava la Guerra Civil espanyola com la lògica reacció dels cristians davant del fet que els jueus havien arribat al poder i que juntament amb els comunistes volien destruir Espanya, o la que era propietat de Henry Ford, *The Dearborn Independent*, dins de la qual el magnat va fer publicar *The Protocols of the Learned Elders of Zion* –“Els protocols dels savis de Sió”–, un llibre rus de 1902 que pre-

→ nar per això suport als “comunistes” del Govern de la República, advertint-los que si no rectificaven acabarien essent “expulsats” del país quan passés als Estats Units el mateix que estava passant a Espanya.

En aquest context, quan cercles demòcrates de l'administració Roosevelt intentaren el 1938 rompre el bloqueig per ajudar la República, el president, que passava per una fase de debilitat per raó de la política social que practicava, que era titllada de “comunista” pels seus adversaris, no s'hi atreví, temorós que si ho feia enterboliria les seves expectatives per a les eleccions presidencials de 1940. Així que, invocant la llei de neutralitat, impedí l'abastiment militar al legítim Govern espanyol. Però s'acovardí davant la pressió de la constel·lació ultradretana i permeté que per sota mà moltes grans empreses ignoressin la prohibició i subministressin ajuda al bàndol franquista.

Texaco

N'hi hagué moltes de grans corporacions nord-americanes que col·laboraren amb Franco. Fins i tot una part de l'armament que rebien els franquistes provenia dels Estats Units, on empreses com Atlas Powder Company –que proveïa de bombes els avions alemanys, italians i franquistes que bombardejaven Barcelona, Madrid, Gernika...– el fabricaven i l'exportaven oficialment cap a Itàlia o Alemanya i llavors passava il·legalment a Espanya. No fou minsa tampoc la venda de milers dels essencials camions de transport –de tropes, munició i material en general–: del total com-

prat per Franco, entre 12.000 i 15.000 unitats, menys de 3.000 foren adquirits a empreses germàniques o italianes, tota la resta va ser servida per grans fabricants estatunidencs com Ford, Studebaker –marca que desaparegué el 1968– i General Motors.

El cas de la petrolera Texas Company, més coneguda per Texaco, supera de molt qualsevol de les altres empreses, explica Hochschild. Aquesta gran societat explotadora i comercialitzadora d'hidrocarburs tenia des de 1935 un acord comercial de proveïment amb el Govern espanyol. Però quan esclatà la guerra, el juliol de 1936, el president de Texaco, Torkild Rieber, “ordenà a un petrolier de l'empresa que, des del port francès on estava, anés immediatament cap a la zona espanyola sota control dels nacionalistes i els lliurés tot el carregament” sense cost. Un gest que “Franco mai no oblidà”. No sols fou això sinó que al mateix temps deixà de servir combustible a la República, malgrat el contracte que hi tenia, i viatjà a Burgos per reunir-se amb el futur dictador. Segons l'autor citat, la sintonia entre tots dos fou immediata. Quan Franco li explicà que “anaven justos d'efectiu”, el cap de l'empresa petrolera nord-americana li contestà que “no us preocupeu, quan pugueu i com pugueu ja pagareu”. D'aquesta manera Rieber es convertí en un suport fonamental dels revoltats contra la democràcia espanyola. L'autor creu que l'ajuda de Texaco va ser “determinant” per guanyar la guerra. Gràcies al nazi nord-americà l'exèrcit feixista tingué assegurada la benzina, olis i més productes derivats del petroli imprescindibles per garantir la mobilitat de tota la seva maquinària bèl·lica per terra, mar i aire.

A partir de la reunió a Burgos, els vaixells petrolers de Texaco sortien de Port Arthur, a Texas, amb destinació oficial a Amsterdam o Rotterdam. Superaven el golf de Mèxic pel sud de la península de la Florida, entraven a l'Atlàntic i es dirigien cap a Europa. En arribar a la meitat de l'oceà canviaven de rumb i enfilaven

RIEBER NO DEIXÀ EN CAP MOMENT DE SUBMINISTRAR LA PREUADA BENZINA AL SEU AMIC ESPANYOL

cap als ports de la península Ibèrica controlats per Franco.

És clar, es tractava d'un flagrant incompliment de la llei de neutralitat estatunidenca i el Govern federal podria haver actuat amb la màxima duresa. Els agents del FBI, però, es limitaren –igual

Als anys 30 als Estats Units existia un ample corrent social favorable al nazisme i a Franco, que incloïa destacats personatges com ara Henry Ford (1) o Charles Lindbergh (2), entre molts d'altres.

3. Quan esclatà la Guerra Civil, el juliol de 1936, el president de Texaco, Torkild Rieber, ajudà decisivament el bàndol franquista.

4. Charles E. Coughlin, famós predicador catòlic nord-americà presentava en els seus programes de ràdio Franco com un "rebel en Crist, un rebel per la causa de la Humanitat".

però no el seu transport, cosa que demostra l'afinitat personal i ideològica que s'arribà a crear entre el dictador i el nazi nord-americà.

La col·laboració de Rieber amb el bàndol franquista fou tan intensa que transcendí el subministrament de combustible. Fins i tot arribà a posar tota la xarxa europea de l'empresa multinacional al servei dels revoltats, a manera de servei intel·ligència. Ordenà que el seu home fort a Europa, William M. Brewster, director de l'agència Texaco a París, controlés a través de les delegacions de l'empresa en el continent on eren tots els petroliers coneguts, d'on venien, on anaven, què i quina quantitat portaven... I tot aquesta allau d'informació passava ulteriorment als comandaments militars revoltats, que així pogueren conèixer en nombroses ocasions quan, com i per on intentava nodrir-se de petroli la República. I, és clar, actuaven en conseqüència, atacant els vaixells que podien.

Quan acabà el conflicte bèl·lic espanyol, Rieber repetí l'operació de subministrament amb Adolf Hitler i, de fet, fins i tot quan ja havia començat la Segona Guerra Mundial encara enviava petroli als nazis. Però confià massa en els seus amics de la creu gammada, els quals li col·locaren a la seu de l'empresa a Texas un grup d'espies que foren descoberts per l'FBI. En esclatar l'escàndol mediàtic, en un moment –1940– en què tot el que feia olor a nazisme ja era vist en el país com un probable enemic, els accionistes demanaren el cap de Rieber, que es veié obligat a dimitir.

No fou un gran problema, però, per al simpatitzant nazi nord-americà. El seu amic Francisco Franco li va imposar la Gran Cruz de la Orden de Isabel la Católica i el contractà com a cap de compres de Campsa –el monopoli franquista d'hidrocarburs– a Amèrica.

Al cap de pocs anys tornà a ser contractat successivament per diverses grans indústries petroleres del seu país. Morí essent molt ric el 1968, quan tenia 86 anys. ●

que passà amb la resta d'empreses col·laboradores amb Franco– a constatar la irregularitat i l'administració únicament imposà multes de quantitats –d'uns deu mil dòlars– que, a pesar de ser aleshores importants, no passaven de la categoria d'insignificants per a una empresa tan

gran com Texaco. Per descomptat, Rieber no deixà en cap moment de subministrar la preuada benzina al seu amic espanyol. Diu Hochschild que, segons la investigació feta per un altre historiador, Guillem Martínez Molinos, finalment Texaco cobrà a Franco els hidrocarburs